

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι

γ΄ τεύχος

2ος τόμος

Ενότητες 16η & 17η

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

βιβλίων και παραγωγή

υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού

με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το

Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Άννα Ιορδανίδου,

*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του
Πανεπιστημίου Πατρών*

Αναστασία Αναστασοπούλου,

Εκπ/κός

Ιωάννης Γαλανόπουλος, *Εκπ/κός*

Ιωάννης Δρυς, *Εκπ/κός*

Άννα Κόττα, *Εκπ/κός*

Πέτρος Χαλικιάς, *Εκπ/κός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αθανάσιος Τριλιανός,

Καθηγητής του Πανεπ. Αθηνών

Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σχολ. σύμβ.*

Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος, *Εκπ/κός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώργος Πισκοπάνης,

Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,

Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Χρήστος Παπαρίζος,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Πηνελόπη Παπαϊωάννου, Φιλόλογ.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Στέφανος Δασκαλάκης,
Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Αναστασία Αναστασοπούλου
Ιωάννης Γαλανόπουλος
Ιωάννης Δρυς Άννα Ιορδανίδου
Άννα Κόττα Πέτρος Χαλκιάς**

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

**Της γλώσσας ρόδι
και ροδάνι**

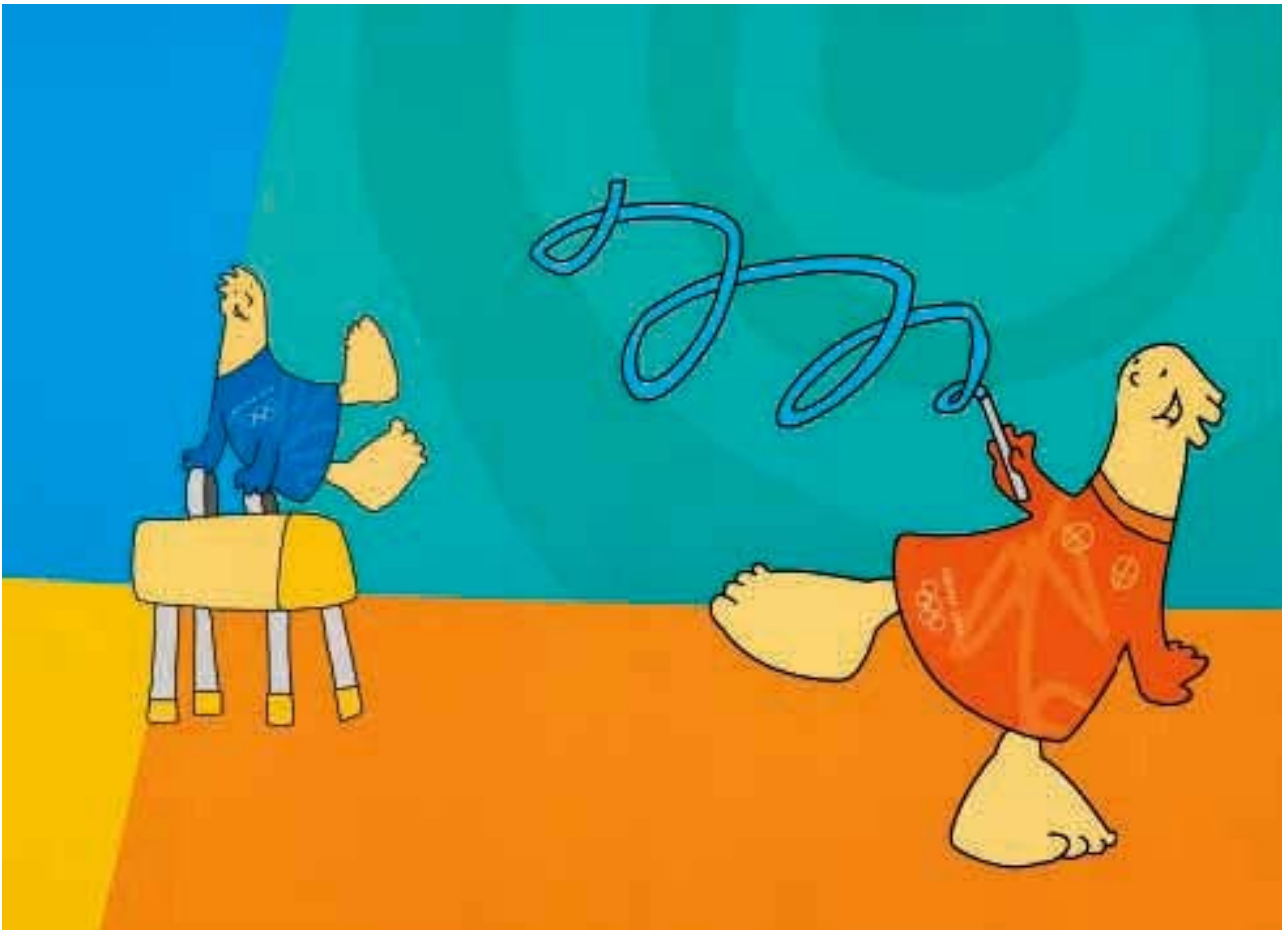
**γ΄ τεύχος
2ος τόμος
Ενότητες 16η & 17η**

16

αθλήματα - σπορ

Ενότητα 16

- Περιγράφουμε με παραστατικό τρόπο αθλητικούς αγώνες
- Αφηγούμαστε ιστορίες για αθλητές
- Σχηματίζουμε και χρησιμοποιούμε σωστά τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων
- Σχηματίζουμε σωστά την εσωτερική αύξηση των σύνθετων ρημάτων

Ο αθλητισμός στην αρχαία Ελλάδα

Τα δυο έπη του Ομήρου, η Οδύσσεια και η Ιλιάδα, μας φέρνουν σε επαφή με μια κοινωνία όπου ο αθλητισμός έχει εισδύσει* σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής, δημόσιας και καθημερινής. Η αγάπη για την άθληση κυριαρχεί παντού: νέοι άνθρωποι χαίρονται την έντονη σωματική προσπάθεια, τρανοί αρχηγοί και ήρωες αγωνίζονται να έρθουν πρώτοι, ενώ γύρω ένα πλήθος – λαός ή στρατός – δονείται από ενθουσιασμό παρακολουθώντας τις επιδόσεις τους. Με λίγα λόγια, βρισκόμαστε μπροστά σε μια κοινωνία που, παράλληλα με τα ηρωικά της ιδανικά, χαρακτηρίζεται και από ένα γνήσιο αθλητικό πνεύμα.

Η έφεση* για άθληση είναι διάχυτη* και στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια. Τη συναντάμε στις περιγραφές των αγώνων που έγιναν για να τιμηθεί ο νεκρός Πάτροκλος, αλλά και στους αγώνες που οργάνωσαν οι Φαίακες για να διασκεδάσουν τη θλίψη του Οδυσσέα. Όλοι οι ομηρικοί ήρωες λαχταρούν να διακριθούν στους αγώνες: κάθε ήρωας είναι και ένας αθλητής που προσπαθεί να ξεπεράσει τους άλλους.

Ο ιδανικός ήρωας, όπως φαίνεται στα ομηρικά έπη, διαθέτει σωματική και ψυχική αλκή* και είναι έξυπνος και ανδρείος. Οι αγώνες δίνουν την ευκαιρία στους ήρωες – αθλητές να κάνουν επίδειξη υπεροχής, να εκδηλώσουν τη λαχτάρα τους για τη νίκη, να χαρούν τον ίδιο τον αγώνα.

Ωστόσο, η έντονη επιθυμία να νικήσουν δεν τους οδηγεί σε βιαιότητες. Το αθλητικό πνεύμα και οι εκδηλώσεις μεγαλοψυχίας δε λείπουν από τους αντιπάλους.

Η αφορμή των αγώνων είναι διαφορετική στα δυο έπη: Στην Ιλιάδα είναι ένα ταφικό έθιμο και οι αγώνες σχετίζονται με θρησκευτικές εκδηλώσεις. Στην Οδύσσεια γίνονται για να τιμηθεί ένας ξένος.

παράσταση ιπποδρομίας σε αρχαιοελληνικό αγγείο

Τα αθλήματα που περιγράφονται στην Ιλιάδα είναι με τη σειρά: η αρματοδρομία, η πυγμαχία, η πάλη, ο δρόμος, η τοξοβολία με στόχο και το ακόντιο. Τα έπαθλα τα προσφέρει ο ίδιος ο Αχιλλέας. Βραβεία δίνονται και στους νικητές και στους νικημένους. Για τους Φαίακες η απλή χαρά της σωματικής προσπάθειας και η επιδίωξη της νίκης φαίνονται να είναι τα κυρίαρχα στοιχεία των αγώνων. Αξιοσημείωτο είναι ότι στους αγώνες αυτούς έπαθλα δε δίνονται. Η ανταμοιβή του αθλητή είναι η ικανοποίηση ότι ήρθε πρώτος.

Δυο σημεία αξίζει ιδιαίτερα να τονίσουμε. Οι ομηρικοί ήρωες ξέρουν να εκτιμούν την αξία της άσκησης. Οι Φαίακες συχνά τονίζουν: «ο Οδυσσέας δείχνει

έμπειρος» και «φαίνεται να ξέρει από αγωνίσματα». Αυτό το συμπεραίνουν από τη ρωμαλέα κορμοστασιά του, από τα δυνατά μπράτσα του και τις γερές κνήμες του. Ο ίδιος ο Οδυσσέας παινεύεται ότι αθλείται από τα νιάτα του και πως και τώρα, μετά από τόσα βάσανα, μπορεί να τους νικήσει στην πάλη και στην πυγμή, στο τόξο και στο δίσκο.

Το δεύτερο και πιο σημαντικό στοιχείο είναι η υψηλή εκτίμηση με την οποία η ομηρική κοινωνία περιβάλλει τον αθλητισμό και τους αθλητές. Στην Ιλιάδα όλοι οι αρχηγοί του στρατού, ακόμα και ο ίδιος ο Αγαμέμνονας, αθλούνται. Οι Φαίακες θεωρούν ότι το σημαντικότερο για έναν πολίτη, σπουδαιότερο και από το εμπόριο και τα πλούτη, είναι «αυτό που

μπορεί να επιτύχει κανείς με τα χέρια και τα πόδια του», δηλαδή αθλητικές επιδόσεις, που αποσπούν τον άνθρωπο από την καθημερινότητα και τον ανεβάζουν στη σφαίρα των υψηλών ιδανικών.

Στο ρωμαλέο ομηρικό κόσμο δεν υπάρχει θέση για ήρωες που δεν είναι αθλητές.

*Οι Ολυμπιακοί Αγώνες
στην αρχαία Ελλάδα,
Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα, 1982*

*εισδύω {αρχ. εισδύω}: εισέρχομαι, περνώ μέσα

*αλκή {αρχ. αλκή}: σωματική δύναμη, ευρωστία

*έφεση (για μάθηση): ζωηρή επιθυμία, κλίση

*διάχυτος {διαχέω}: διασκορπισμένος, χυμένος προς όλες τις διευθύνσεις

1. Βρείτε στο κείμενο και γράψτε στο τετράδιο σας όλες τις λέξεις και τις φράσεις που έχουν σχέση με τον αθλητισμό.

2. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιες ήταν οι αφορμές για τη διοργάνωση αγώνων στην ομηρική εποχή;
- Για ποιο λόγο οργάνωσαν αγώνες οι Αχαιοί στην Ιλιάδα και οι Φαίακες στην Οδύσσεια;
- Ποια αθλήματα περιγράφονται στην Ιλιάδα;
- Από ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι οι ομηρικοί ήρωες, αλλά και ολόκληρη η ομηρική κοινωνία, εκτιμούσαν την αξία της άσκησης, του αθλητισμού και των αθλητών;

- Από ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι ο ήρωας, ο ηγέτης (ή απλά κάθε ολοκληρωμένος πολίτης) έπρεπε να έχει και προσόντα αθλητή;
- Ποια από αυτά τα προσόντα είχε ο Οδυσσέας;

3. Διαβάστε πάλι την παράγραφο εκείνη του κειμένου που αναφέρεται στην επιβράβευση των νικητών των αγώνων στα ομηρικά έπη.

Ενώστε, στην επόμενη σελίδα, καθέναν από τους μεγάλους πανελλήνιους αγώνες της αρχαιότητας με τον τόπο όπου γινόταν και το έπαθλο που δινόταν στους νικητές.

Δελφοί	Νέμεα	δάφνινο στεφάνι
Νεμέα	Πύθια	στεφάνι από αγριοσέλινο
Ολυμπία	Ίσθμια	στεφάνι ελιάς
Ίσθμός Κορίνθου	Ολυμπιακοί Αγώνες	στεφάνι από κλαδί πεύκου

**Τώρα διαβάστε το παρακάτω
κείμενο και απαντήστε:**

**«...Τους αρχαίους δεν τους
ενδιέφερε η επίδοση (το ρεκόρ), γι'
αυτό άλλωστε και δεν έχουν
διασωθεί παρά ελάχιστες
πληροφορίες σχετικά με τις
επιδόσεις μεγάλων αθλητών. Όσες**

πληροφορίες διασώθηκαν έχουν να κάνουν κυρίως με αξιοθαύμαστα κατορθώματα που πετύχαινε κάποιος, τα οποία μάλιστα διογκώνονταν από στόμα σε στόμα, έτσι ώστε συχνά κατέληγαν σε απίθανα μεγέθη που ανάγονται στη σφαίρα της υπερβολής».

Παύλος Βαλαβάνης, Άθλα,
αθλητές και έπαθλα,
εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, χ.χ.

Ποια ήταν εκείνα τα στοιχεία που ενδιέφεραν τους αθλητές αλλά και τους θεατές των αγώνων στην αρχαία Ελλάδα; Διατυπώστε την απάντησή σας χρησιμοποιώντας και τις λέξεις: συμμετοχή, συναγωνισμός, νίκη, πρωτιά, ανταμοιβή, ικανοποίηση, αναγνώριση, θαυμασμός, φήμη, τιμές.

Αντωνυμίες

Δείτε ενότητα 6,
Οι φίλοι μου, οι φίλες μου

4. Υπογραμμίστε με κόκκινο τις αντωνυμίες και με πράσινο τα άρθρα:

Μου αρέσει πολύ η ιππασία. Εσένα ποιο σπορ σου αρέσει;

Ο αθλητής μας ήταν πολύ περήφανος που μας χάρισε το χρυσό μετάλλιο.

Πάνω από όλα έβαζε τον εαυτό του και την ομάδα του.

Ήρθε η ίδια η πρωταθλήτρια στο σχολείο μας και την είδαμε από κοντά.

Εκείνο τον αγώνα με την Πορτογαλία δε θα τον ξεχάσω ποτέ. «Όποιος το κερδίσει θα το πάρει δικό του» του είπα.

«Ποιος ήταν ο νικητής στην ιστιοπλοΐα;» τον ρώτησα. Κανένας δεν τον βοήθησε. Η νίκη ήταν όλη δική του!

5. Μερικοί από τους πιο φημισμένους αθλητές στην αρχαία Ελλάδα ήταν: ο Θεαγένης ο Θάσιος (παγκρατιαστής), ο Λεωνίδας ο Ρόδιος (δρομέας), ο Μίλων ο Κροτωνιάτης (παλαιστής), ο Διαγόρας ο Ρόδιος (πυγμαχός), ο Αστύλος ο Κροτωνιάτης (σταδιοδρόμος), ο Ηρόδωρος ο Μεγαρεύς (σαλπιγκτής). Χωριστείτε σε ομάδες και βρείτε στη σχολική εγκυκλοπαίδεια τις βιογραφίες τους. Φτιάξτε ένα φυλλάδιο – λεύκωμα με τις περιλήψεις των βιογραφιών τους. Φιλοτεχνήστε το και βάλτε το ως ένθετο στη σχολική σας εφημερίδα.

6. Στο κείμενο που διαβάσατε βρίσκονται οι παρακάτω φράσεις. Βρείτε τα συνώνυμα των επιθέτων και ξαναγράψτε τες:

έντονη σωματική προσπάθεια =
μεγάλη σωματική προσπάθεια

ανδρείος ήρωας = _____

ρωμαλέα κορμοστασιά = _____

δυνατά μπράτσα = _____

σημαντικό στοιχείο = _____

υψηλή εκτίμηση = _____

- Συμπληρώστε τα αντίθετα των λέξεων που είναι μέσα στην παρένθεση και διαβάστε το

κείμενο που δημιουργείται. Τι νομίζετε, βγαίνει νόημα;

Οι προσπάθειες των αθλητών για την κατάκτηση της _____ (νίκης) ήταν _____ (έντονες). Οι _____ (γυμνασμένοι) ήρωες έπρεπε να είναι πολύ. _____ (έμπειροι) στα αθλήματα. Όσο για τους χορηγούς, _____ (παινεύονταν) για τη. _____ (μεγαλοψυχία) τους. Γενικότερα η εποχή χαρακτηρίζεται για το _____ (γνήσιο) αθλητικό πνεύμα της.

- Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου υπάρχουν οι παρακάτω λέξεις: *κοινωνία, δημόσιος, άθληση, στρατός*. Βρείτε και άλλες λέξεις από τις οικογένειές τους και φτιάξτε προτάσεις.

7. Κάποιες λέξεις γράφονται με μια λέξη, ενώ κάποιες άλλες με δύο, όπως, για παράδειγμα: *δεκαπέντε, είκοσι ένα*. Να υπογραμμίσετε τις λέξεις που είναι λάθος γραμμένες και να τις ξαναγράψετε δίπλα σωστά (συμβουλευτείτε και τη γραμματική):

δέκα τρία _____

εικοσιένα _____

καθετί _____

κάθε ένα _____

εξαρχής _____

κατευθείαν _____

καλώς όρισε _____

τελοσπάντων _____

οποιοσδήποτε _____

προ πάντων _____

καταγής _____

Σύγχρονος αθλητισμός

Ο ξυπόλυτος Αιθίοπας αθλητής διασχίζει την πλατεία του Κολοσσαίου υπό το φως των πυρσών, σε μια Ολυμπιάδα που οι Ιταλοί περίμεναν πενήντα δύο χρόνια **για να διοργανώσουν***. Και τα κατάφεραν άριστα, μπλέκοντας το παλιό με το σύγχρονο.

* Πρόκειται για τους δέκατους έβδομους Ολυμπιακούς Αγώνες, του 1960, στη Ρώμη. Οι Ιταλοί περίμεναν πάνω από πενήντα χρόνια για να πάρουν τη διοργάνωση, αφού οι αγώνες του 1908, που επρόκειτο να γίνουν στη Ρώμη, έγιναν στο Λονδίνο λόγω της φοβερής έκρηξης του Βεζούβιου το 1906.

Ωστόσο, ο φωτισμός των δρόμων ήταν κακός και η ώρα του μαραθωνίου τέτοια, **ώστε χρειάστηκαν εκατοντάδες πυρσοί που κρατούσαν εκατοντάδες στρατιώτες και νεαροί μαθητές του σχολείου για να βλέπουν οι δρομείς πού πάνε** από κάποιο σημείο και πέρα. Ήταν απαραίτητο: Οι Ιταλοί προτίμησαν να βάλουν το μαραθώνιο αργότερα **για να αποφύγουν οι δρομείς την αφόρητη κουφόβραση και την εκνευριστική υγρασία του ρωμαϊκού Σεπτέμβρη.**

Εκείνο το βράδυ του μεγάλου τελικού του πιο ιερού των αγωνισμάτων επέλεξε και η αφρικανική γη **για να στείλει το μήνυμα της ύπαρξής της, της διαμαρτυρίας της.** Επέλεξε τα γυμνά πέλματα ενός παιδιού της, του Αμπέμπε Μπικίλα, να είναι αυτά

που θα διασχίζανε με το δικό τους τρόπο το δρόμο – αγώνισμα που γίνεται στην ανάμνηση μιας νίκης.

Ήταν ο τρίτος μαραθώνιος στη ζωή του Αμπέμπε Μπικίλα. Ο λεπτοκαμωμένος και λιγομίλητος αθλητής είχε κάνει με τον προπονητή του πολύ συγκεκριμένα και εμπειριστατωμένα σχέδια: Αν όλα πήγαιναν καλά και βρισκόταν σχετικά μπροστά, θα ανέπτυσσε ταχύτητα και θα έκανε την τελική του επίθεση δυο χιλιόμετρα πριν το τέλος. Αν είχε δυνάμεις.

Αυτό και έγινε. Ο Μπικίλα είχε δυνάμεις. Τα δυο μαύρα πέλματα που είχαν πάνω τους τα ακούσματα της σαβάνας, τη λάσπη του Γαλάζιου Νείλου, την υγρασία των βουνοκορφών του Ρας Ντασάν, τα σκισίματα από τα βότσαλα της λίμνης Τάνα, κατάπιναν ακούραστα

την καυτή άσφαλτο.

Βρισκόταν συνεχώς επικεφαλής μαζί με το Μαροκινό Αμπντεσελέμ και ένα Νεοζηλανδό να τους καταδιώκει. Στα τελευταία χιλιόμετρα ο ξυπόλυτος αθλητής άνοιξε το διασκελισμό του. Ο Αμπντεσελέμ δεν είχε δυνάμεις να τον ακολουθήσει, του φώναζε μάλιστα κάτι στα αραβικά. Κάλτι σαν «στο καλό» ή «στην ευχή του Θεού». Ο Μαροκινός είχε καταλάβει ότι έχασε και ότι νικητής θα ήταν ο Αιθίοπας.

Λίγα χρόνια αργότερα οι Κενυάτες, οι Τυνήσιοι, οι Αλγερινοί θα ένωναν τις δυνάμεις τους με τους Μαροκινούς και τους Αιθίοπες για να φτιάξουν ένα τρομερό, σχεδόν αχτύπητο, αθλητικό μπλοκ.

Δημήτρης Κωνσταντάρας – Μάνος Κοντολέων, Δόξα και δάκρυ, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000 (διασκευή)

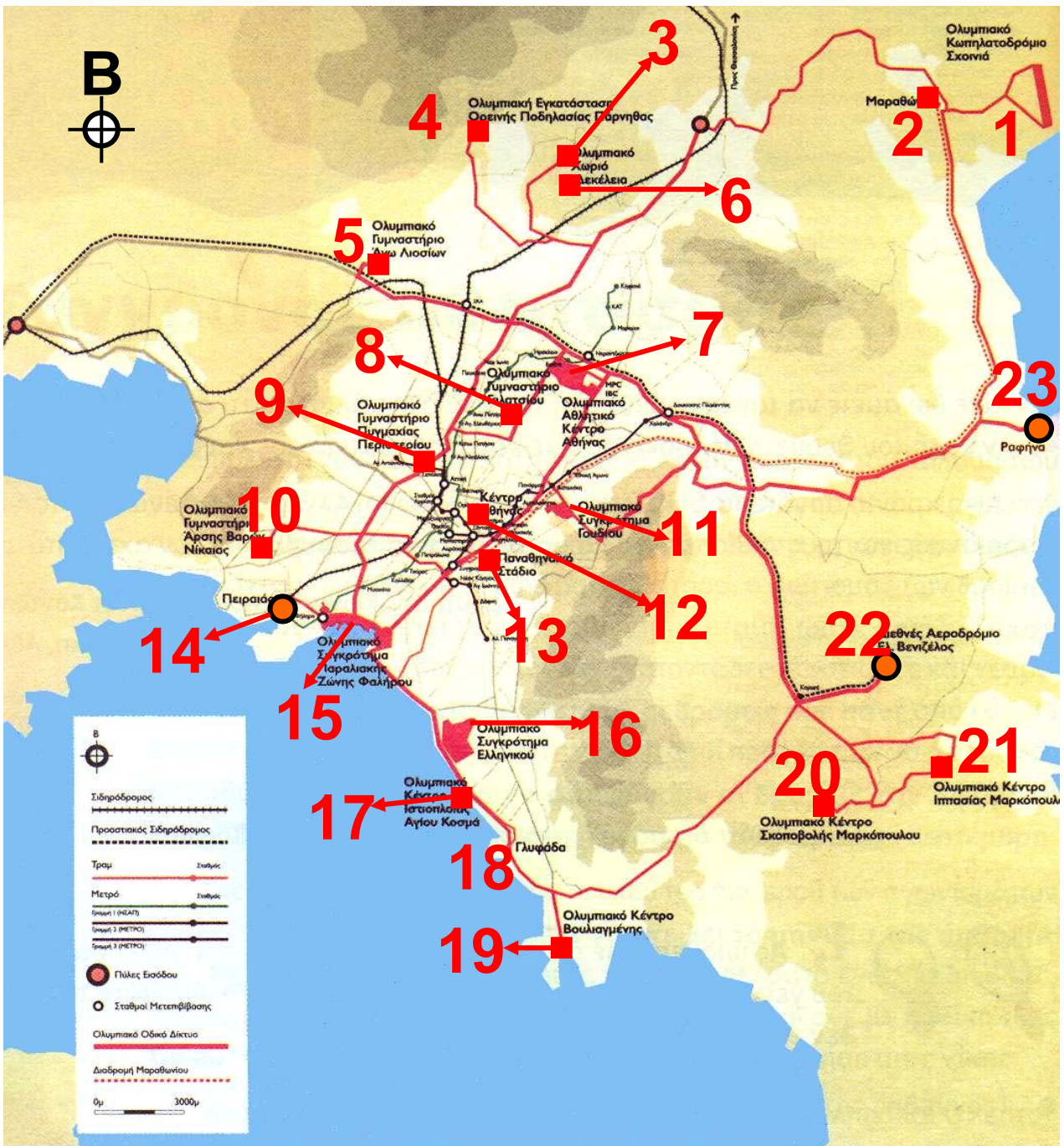

1. Ας υποθέσουμε ότι παρακολουθήσατε από την τηλεόραση ολόκληρη την εξέλιξη του γεγονότος που περιγράφεται στο κείμενο. Περιγράψτε το κι εσείς σε κάποιον που δεν το γνωρίζει αναφέροντας οπωσδήποτε:

- Τι συνέβη
- Πού και πότε συνέβη
- Ποια ήταν τα πρόσωπα που συμμετείχαν
- Ποιος ήταν ο στόχος τους και ποια τα εμπόδια που συνάντησαν
- Ποια συναισθήματα προκάλεσε η δράση τους
- Ποιο το αποτέλεσμα της προσπάθειάς τους

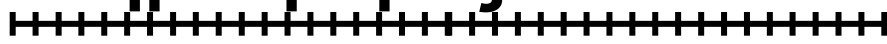
Επιστρέφοντας στο κείμενο απαντήστε: Πέρα από το γεγονός ότι ο Αιθίοπας αθλητής έτρεχε ξυπόλυτος, από ποια άλλα σημεία του κειμένου φαίνεται η μεγάλη αξία της νίκης του;

 2. Περιγράψτε κι εσείς έναν αγώνα μαραθωνίου δρόμου με τους ίδιους ή δικούς σας πρωταγωνιστές, αλλά στην κλασική διαδρομή Μαραθώνας – Αθήνα (δείτε το χάρτη που ακολουθεί). Προσθέστε τα δικά σας στοιχεία, ώστε να φαίνεται η διαδρομή συναρπαστική.

**Υπόμνημα του χάρτη
στις επόμενες σελίδες**

Σιδηρόδρομος

Προαστιακός Σιδηρόδρομος

Τραμ

Σταθμός

Μετρό

Σταθμός

Γραμμή 1 (ΗΣΑΠ)

Γραμμή 2 (ΜΕΤΡΟ)

Γραμμή 3 (ΜΕΤΡΟ)

● Πύλες Εισόδου

○ Σταθμοί Μετεπιβίβασης

Ολυμπιακό Οδικό Δίκτυο

Διαδρομή Μαρθωνίου

- 1. Ολυμπιακό Κωπηλατοδρόμιο Σχοινιά**
- 2. Μαραθώνας**
- 3. Ολυμπιακό Χωριό**
- 4. Ολυμπιακή Εγκατάσταση Ορεινής Ποδηλασίας Πάρνηθας**
- 5. Ολυμπιακό Γυμναστήριο Άνω Λιοσίων**
- 6. Δεκέλεια**
- 7. Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθήνας**
- 8. Ολυμπιακό Γυμναστήριο Γαλασίου**
- 9. Ολυμπιακό Γυμναστήριο Πυγμαχίας Περιστερίου**
- 10. Ολυμπιακό Γυμναστήριο Άρσης Βαρών Νίκαιας**
- 11. Ολυμπιακό Συγκρότημα Γουδίου**

- 12.** Κέντρο Αθήνας
- 13.** Παναθηναϊκό Στάδιο
- 14.** Πειραιάς
- 15.** Ολυμπιακό Συγκρότημα
Παραλιακής Ζώνης Φαλήρου
- 16.** Ολυμπιακό Συγκρότημα
Ελληνικού
- 17.** Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας
Αγίου Κοσμά
- 18.** Γλυφάδα
- 19.** Ολυμπιακό Κέντρο
Βουλιαγμένης
- 20.** Ολυμπιακό Κέντρο Σκοποβολής
Μαρκόπουλου
- 21.** Ολυμπιακό Κέντρο Ιππασίας
Μαρκόπουλου
- 22.** Διεθνές Αεροδρόμιο Ελ.
Βενιζέλος
- 23.** Ραφήνα

Τελικές προτάσεις

Δείτε ενότητα 6,
Οι φίλοι μου, οι φίλες μου

Συμπερασματικές ή αποτελεσματικές προτάσεις

Δείτε ενότητα 6,
Οι φίλοι μου, οι φίλες μου

3. Ποιες από τις χρωματισμένες με μπλε χρώμα εξαρτημένες προτάσεις του κειμένου είναι τελικές και ποιες συμπερασματικές; Βρείτε την ανεξάρτητη πρόταση με την οποία συνδέεται καθεμιά από αυτές.

4. Βάλτε τις σωστές λέξεις (από την παρένθεση) για να συνδέσετε την ανεξάρτητη πρόταση με την εξαρτημένη, την οποία θα υπογραμμίσετε και θα χαρακτηρίσετε ως συμπερασματική ή τελική.

(ώστε, που δεν, ώστε να μην, για να, ώστε, που, ώστε να μην)

Προσπαθούσε πάντα να κρατάει την ψυχραιμία του, _____
(αρν.) ανταποδίδει τα χτυπήματα που του έδιναν οι αντίπαλοι του.

Τέτοιος θυμός τον είχε κυριεύσει, _____ (αρν.) ήξερε τι έκανε.

Ομολόγησε πως άργησε τόσο πολύ να κοιμηθεί χτες, _____
(αρν.) είναι συνεπής στις υποχρεώσεις του σήμερα.

Ο προπονητής έδινε τις εντολές πολύ σιγά, _____ μόλις γίνονταν αντιληπτές από εμάς τους υπόλοιπους.

Το παιχνίδι ήταν τόσο συναρπαστικό, _____ κανένας από τους φιλάθλους δεν έβγαζε άχνα.

Έπρεπε να ήσουν από μια μεριά,
_____ έβλεπες τις
αντιδράσεις τους.

Τόσο μεγάλη αγάπη είχαν για την
ομάδα τους, _____ θα
μπορούσαν να την ακολουθήσουν
και στην άκρη του κόσμου.

Σύνθετα ρήματα και αύξηση

Εκείνο το βράδυ επέλεξε η Αφρική
για να στείλει το μήνυμα της
ύπαρξής της. (...) θα ανέπτυσσε
ταχύτητα και θα έκανε την τελική
του επίθεση δυο χιλιόμετρα πριν το
τέλος (από το κείμενο).

Στην ελληνική γλώσσα υπάρχουν
σύνθετα ρήματα με προθέσεις που
παίρνουν ένα ε ανάμεσα στην
πρόθεση και το ρήμα στον παρα-
τατικό και στον αόριστο (διαμένω
[διά + μένω] – διέμενα, διέμεινα).

Αυτό λέγεται εσωτερική αύξηση.

Η εσωτερική αύξηση μπαίνει μόνο όταν τονίζεται. Έτσι, έχουμε αύξηση μόνο στο πρώτο, δεύτερο και τρίτο πρόσωπο ενικού και στο τρίτο πρόσωπο πληθυντικού του παρατατικού και του αορίστου (διέκοπτα, διέκοπτες, διέκοπτε, διέκοπταν / διέκοψα, διέκοψες, διέκοψε, διέκοψαν), όπου δηλαδή είναι τονισμένη.

Δεν μπαίνει αύξηση στο πρώτο και δεύτερο πρόσωπο του πληθυντικού (διακόπταμε, διακόπτατε / διακόψαμε, διακόψατε). Στο τρίτο πρόσωπο πληθυντικού υπάρχουν και οι δύο τύποι: με αύξηση (διέκοπταν / διέκοψαν) και χωρίς αύξηση (διακόπτανε / διακόψανε). Η προστακτική δεν παίρνει ποτέ αύξηση (π.χ. διάταξε – διατάξτε).

Ενεστώτας οριστικής	Αόριστος οριστικής
αναθέτω	ανέθεσα και ανάθεσα
παραγγέλλω	παρήγγειλα
περιγράφω	περιέγραψα
υπογράφω	υπέγραψα
Αόριστος προστακτικής	
ανάθεσε αναθέστε	
παράγγειλε παραγγείλτε / παραγγείλετε	
περίγραψε περιγράψτε	
υπόγραψε υπογράψτε	

5. Να σχηματίσετε τον παρατατικό και τον αόριστο των παρακάτω ρημάτων:
(στην επόμενη σελίδα)

Ενεστώτας	Παρατα- τικός	Αόριστος
διαβάλλω		
υπογράφω		
διασχίζω		
αποφεύγω		
επιμένω		
διατάζω		
συνδέω		
καταθέτω		
προβλέπω		

	Ποιες είναι	Πότε χρησιμοποιούνται
Αυτοπαθείς αντωνυμίες	Άρθρο + εαυτός + μου, σου, του (της), μας, σας, τους	Στη θέση της αντίστοιχης προσωπικής αντωνυμίας, όταν αυτή σημαίνει το ίδιο πρόσωπο με το υποκείμενο
Οριστικές αντωνυμίες	Άρθρο + ίδιος, ίδια, ίδιο Μόνος, μόνη, μόνο + μου, σου, του (της), μας, σας, τους	Για να ξεχωρίσουμε ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα από άλλα πρόσωπα ή πράγματα του ίδιου είδους

6. Στις παρακάτω προτάσεις συμπληρώστε τα κενά με την κατάλληλη οριστική ή αυτοπαθή αντωνυμία:

Ο αθλητής αυτός έχει δημιουργήσει σ' όλους την πιο κακή εντύπωση για _____.

Ακόμη και _____ πολύ λίγο τον λογαριάζει. Υποστηρίζει ότι είναι εχθρός του _____.

Τιμωρήθηκε _____.

Εσείς _____ δεν

αντιληφθήκατε ότι η χρήση αναβολικών είναι παραφροσύνη;

Προσπαθείτε _____ να καταστρέψετε τους _____.

Θα κάνετε μεγάλο κακό στ' _____ αν δε συμμορφωθείτε.

Θα μιλήσουμε _____ με τον προπονητή σας.

Και τα παιδιά αθλούνται

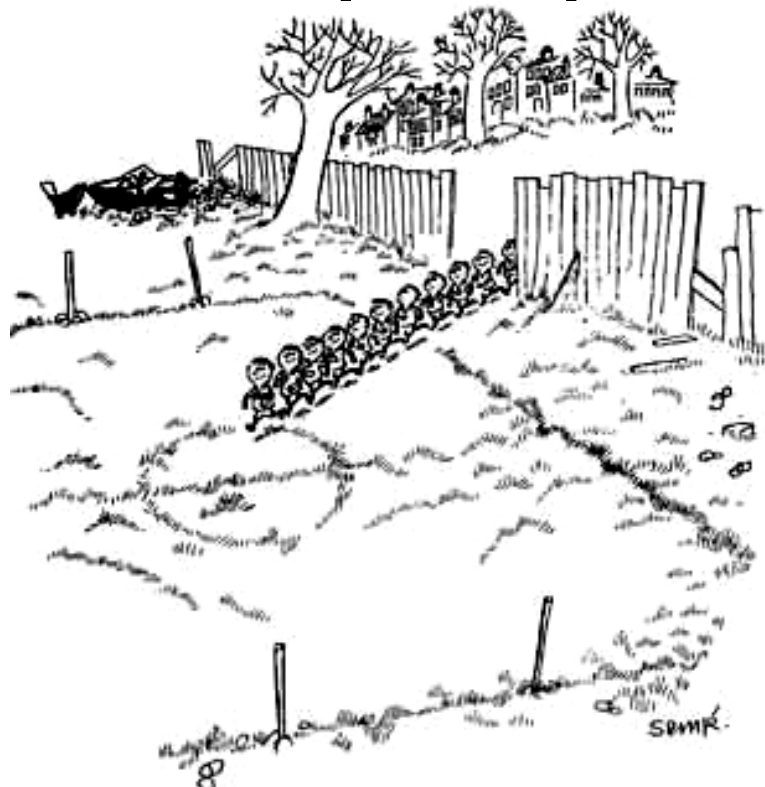
Ο Αλσέστ έδωσε ραντεβού στους φίλους από την τάξη για σήμερα τ' απόγευμα, σ' ένα έρημο οικόπεδο, κοντά στα σπίτια μας. Ο Αλσέστ είναι φίλος μου, του αρέσει πολύ το φαΐ και μας έδωσε ραντεβού γιατί ο μπαμπάς του του έκανε δώρο μια μπάλα ποδοσφαίρου ολοκαίνουρια. Θα παίζαμε ένα ματς τρομερό, ο Αλσέστ είναι απίθανος!

Βρεθήκαμε όλοι στο οικόπεδο στις τρεις το απόγευμα. Ήμασταν δεκαοχτώ, έπρεπε ν' αποφασίσουμε να χωριστούμε σε δύο ομάδες με τον ίδιο αριθμό παικτών για την καθεμιά.

Για το διαιτητή ήταν πολύ εύκολο. Διαλέξαμε τον Ανιάν. Ο Ανιάν είναι ο πρώτος μαθητής στην τάξη, δεν τον αγαπάμε και τόσο,

αλλά, μια και φοράει γυαλιά, δεν μπορούμε να τον δέρνουμε συχνά, πράγμα που είναι ό,τι πρέπει για ένα διαιτητή.

Έπειτα χρειάστηκε να χωρίσουμε τις ομάδες. Δεν υπήρχε πρόβλημα, εκτός απ' τον Εντ. Κι ο

Γκοφρουά κι εγώ θέλαμε τον Εντ. Δεν παίζει πολύ καλά, αλλά όλοι τον φοβούνται. Ρίξαμε κλήρο με το κοντό και το μακρύ στάχυ, που το κέρδισε ο Γκοφρουά και μαζί και τον Εντ. Ο Γκοφρουά έβαλε τον Εντ τερματοφύλακα, γιατί είπε πως έτσι κανείς δε θα τολμούσε να πλησιάσει το τέρμα τους. Ο Εντ είναι αλήθεια πως θυμώνει εύκολα.

Ο Αλσέστ έτρωγε μπισκότα καθισμένος στο τέρμα του, αλλά δεν έδειχνε και πολύ ευχαριστημένος. «Λοιπόν, τι θα γίνει, θ' αρχίσουμε καμιά φορά;» φώναξε.

Πήραμε τις θέσεις μας στο γήπεδο. Καθώς ήμασταν οχτώ από κάθε ομάδα, εκτός απ' τους τερματοφύλακες, το πράγμα ξανάμπλεξε. Σε κάθε ομάδα άρχισαν να τσακώνονται για το ποιος θα είναι ο σέντερ φορ. Όλοι θέλανε να παίξουν στην επίθεση. Στην ομάδα του Γκοφρουά τα πράγματα ήταν πιο εύκολα, γιατί ο Εντ μοίρασε ένα σωρό γροθιές στις μύτες και οι παίκτες πήρανε τις θέσεις τους χωρίς πολλές διαμαρτυρίες, τρίβοντας τις μύτες τους. Είναι, βλέπετε, πολύ δυνατά τα χτυπήματα του Εντ! Στην ομάδα μου δεν καταφέρναμε να

καταλήξουμε σε συμφωνία, μέχρι που ο Εντ μάς είπε πως θα 'ρχότανε να μοιράσει μερικές γροθιές και στις δικές μας μύτες. Αμέσως πήραμε τις θέσεις μας.

Ο Γκοφρουά όμως είπε: «Δεν είστε εντάξει, μας έχει στραβώσει ο ήλιος! Δεν υπάρχει κανένας λόγος να παίζουμε απ' την πλευρά αυτή εμείς!».

Εγώ του απάντησα πως, αν τον ενοχλούσε ο ήλιος, δεν είχε παρά να κλείσει τα μάτια, ίσως μάλιστα να 'παιζε καλύτερα έτσι. Πιαστήκαμε στο ξύλο.

«Ε, παιδιά!» φώναζε ο Αλσέστ απ' το τέρμα του.

Αλλά κανείς δεν του έδωσε σημασία. Εγώ συνέχιζα να παίζω ξύλο με τον Γκοφρουά, του είχα σκίσει το φανελάκι του, που ήταν

ολοκαίνουριο κι είχε κόκκινο, μπλε κι άσπρο χρώμα, κι εκείνος έλεγε: «Μπα, δεν πειράζει! Ο μπαμπάς μου θα μου πάρει ένα σωρό άλλα!» και μου 'δινε κλοτσιές στο καλάμι. Ο Ρούφους κυνηγούσε τον Ανιάν, που φώναζε: «Φοράω γυαλιά, φοράω γυαλιά!». Ο Εντ, που τόση ώρα είχε μείνει ήσυχος στο τέρμα του, αγανάκτησε κι άρχισε να μοιράζει γροθιές στις μύτες που βρίσκονταν πιο κοντά του, δηλαδή στους συμπαίκτες του. Όλοι φωνάζανε, τρέχανε. Διασκεδάσαμε πολύ, ήταν απίθανο!

«Σταματήστε, παιδιά!» φώναζε ο Αλσέστ πάλι.

Τότε ο Εντ θύμωσε. «Βιαζόσουνα να παίζεις, είπε στον Αλσέστ, ωραία, λοιπόν παίζουμε. Αν έχεις να πεις κάτι, να περιμένεις στο ημίχρονο!»

«Σε ποιο ημίχρονο; ρώτησε ο Αλσέστ. Τώρα θυμήθηκα πως δεν έχουμε μπάλα, την ξέχασα σπίτι!»

**Γκοσινί Ρενέ – Σανπέ Ζαν Ζακ,
Ο μικρός Νικόλας, μετάφρ.
Α. Καρακίτσιος, εκδ. Σύγχρονοι
Ορίζοντες, Αθήνα, 2000 (διασκευή)**

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- **Ποιος μιλάει στο κείμενο; Αναφέρεται πουθενά το όνομα του; Από πού μπορούμε να το συμπεράνουμε;**
- **Χρωματίστε με κόκκινο τα σημεία που δίνουν πληροφορίες για τον τόπο και με πράσινο τα σημεία που δίνουν πληροφορίες για το χρόνο.**

- Αντιστοιχίστε τα ονόματα των παιδιών με τις πληροφορίες που δίνει το κείμενο:

Θα έπρεπε να είχε φέρει την μπάλα του ποδοσφαίρου

Ανιάν

Ο διαιτητής

Αλσέστ

Ο δυνατός που έριχνε μπουνιές

Γκοφρουά

Δερνόταν με το Νικόλα

Εντ

 2. Ενώστε τις υπογραμμισμένες αντωνυμίες με τα πρόσωπα που κρύβουν.

Ο Γκοφρουά όμως είπε: «Δεν είστε εντάξει, μας έχει στραβώσει ο ήλιος!».

Εγώ του απάντησα πως, αν τον ενοχλούσε ο ήλιος, δεν είχε παρά να κλείσει τα μάτια, ίσως μάλιστα να 'παιζε καλύτερα έτσι.

Πιαστήκαμε στο ξύλο.

«Ε, παιδιά!» φώναζε ο Αλσέστ απ' το τέρμα του.

Αλλά κανείς δεν του έδωσε σημασία. Εγώ συνέχιζα να παίζω ξύλο με τον Γκοφρουά, του είχα σκίσει το φανελάκι του, που ήταν ολοκαίνουριο κι είχε κόκκινο, μπλε κι άσπρο χρώμα, κι εκείνος έλεγε: «Μπα, δεν πειράζει! Ο μπαμπάς μου θα μου πάρει ένα σωρό άλλα!» και μου 'δινε κλοτσιές στο καλάμι. Ο Ρούφους κυνηγούσε τον Ανιάν, που φώναζε: «Φοράω γυαλιά, φοράω γυαλιά!». Αλλά αυτός συνέχιζε να τον κυνηγάει.

**μας έχει στρα-
βώσει ο ήλιος**

Γκοφρουά

ΤΟΥ απάντησα

**η ομάδα του
Γκοφρουά**

**δεν ΤΟΥ έδωσε
σημασία**

**ο μικρός
Νικόλας**

**Εγώ συνέχιζα να
παίζω**

Ανιάν

**Αλλά αυτός
συνέχιζε**

Αλσέστ

να ΤΟΝ κυνηγάει

Ρούφους

**3. Αλλάξτε τις μαυρισμένες
λέξεις ή φράσεις με συνώνυμες
τους χωρίς να αλλάξει το νόημα του
κειμένου, όπως στο παράδειγμα.
Κάντε όποιες άλλες αλλαγές
χρειάζονται.**

**Ο Ανιάν είναι ο πρώτος μαθητής
στην τάξη, δεν τον αγαπάμε και
τόσο, αλλά, μια και φοράει γυαλιά,**

δεν μπορούμε να τον δέρνουμε συχνά, πράγμα που είναι ό,τι πρέπει για ένα διαιτητή.

Έπειτα χρειάστηκε να χωρίσουμε τις ομάδες. Δεν υπήρχε πρόβλημα, εκτός απ' τον Εντ. Κι ο Γκοφρουά κι εγώ θέλαμε τον Εντ. Δεν παίζει πολύ καλά, αλλά όλοι τον φοβούνται. Ρίξαμε κλήρο με το κοντό και το μακρύ στάχυ, που το κέρδισε ο Γκοφρουά και μαζί και τον Εντ. Ο Γκοφρουά έβαλε τον Εντ τερματοφύλακα, γιατί είπε πως έτσι κανείς δε θα τολμούσε να πλησιάσει το τέρμα τους. Ο Εντ είναι αλήθεια πως θυμώνει εύκολα. Ο Αλσέστ έτρωγε μπισκότα καθισμένος στο τέρμα του, αλλά δεν έδειχνε και πολύ ευχαριστημένος. «Λοιπόν, τι θα γίνει, θ' αρχίσουμε καμιά φορά;» φώναξε.

Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων

Επίθετα σε -ος
-ότερος (συγκριτικός)
-ότατος (υπερθετικός)

Επίθετα σε -ύς
-ύτερος (συγκριτικός)
-ύτατος (υπερθετικός)

Επίθετα σε -ης
-έστερος (συγκριτικός)
-έστατος (υπερθετικός)

Εκτός από το μονολεκτικό σχηματισμό των παραθετικών υπάρχει και ο περιφραστικός σχηματισμός. Παρατηρήστε τους παρακάτω πίνακες:

Μονολεκτικά παραθετικά επιθέτων

Θετικός

ωραίος

βαθύς

σαφής

Συγκριτικός

ωραιότερος

βαθύτερος

σαφέστερος

Σχετικός

υπερθετικός

ο ωραιότερος

ο βαθύτερος

ο σαφέστερος

Απόλυτος

υπερθετικός

ωραιότατος

βαθύτατος

σαφέστατος

Περιφραστικά παραθετικά επιθέτων

Θετικός

ωραίος

βαθύς

σαφής

Συγκριτικός

πιο ωραίος

πιο βαθύς

πιο σαφής

Σχετικός

υπερθετικός

ο πιο ωραίος

ο πιο βαθύς

ο πιο σαφής

Απόλυτος

υπερθετικός

πολύ ωραίος

πολύ βαθύς

πολύ σαφής

Με τον ίδιο τρόπο σχηματίζουν παραθετικά και τα επιρρήματα. Στους μονολεκτικούς τύπους τα επιρρήματα που προέρχονται από επίθετα σχηματίζουν συγκριτικό και υπερθετικό βαθμό στον πληθυντικό του ουδετέρου.

Θετικός	Συγκριτικός	
ωραία	πιο ωραία	ωραιότερα
ακριβώς	–	ακριβέστερα
κάτω	–	κατώτερα
Υπερθετικός		
πολύ ωραία	ωραιότατα	
–	ακριβέστατα	
–	κατώτατα	

4. Υπογραμμίστε τα επίθετα και τα επιρρήματα στο παρακάτω κείμενο και σχηματίστε τα παραθετικά τους:

... Δεν μπορούμε να τον δέρνουμε συχνά, πράγμα που είναι ό,τι πρέπει για ένα διαιτητή. Έπειτα χρειάστηκε να χωρίσουμε τις ομάδες. Δεν υπήρχε πρόβλημα, εκτός απ' τον Εντ. Κι ο Γκοφρουά κι

εγώ θέλαμε τον Εντ. Δεν παίζει πολύ καλά, αλλά όλοι τον φοβούνται. Ρίξαμε κλήρο με το κοντό και το μακρύ στάχυ... Στην ομάδα του Γκοφρουά τα πράγματα ήταν πιο εύκολα, γιατί ο Εντ ...

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
συχνά		

 5. Εξηγήστε την ορθογραφία των υπογραμμισμένων λέξεων, όπως στο παράδειγμα:

Ο Γκοφρουά έβαλε τον Εντ τερματοφύλακα, γιατί είπε πως έτσι κανείς δε θα τολμούσε να

πλησιάζει το τέρμα τους. Ο Εντ είναι αλήθεια πως θυμώνει εύκολα. Ο Αλσέστ έτρωγε μπισκότα καθισμένος στο τέρμα του, αλλά δεν έδειχνε και πολύ ευχαριστημένος. «Λοιπόν, τι θα γίνει, θ' αρχίσουμε καμιά φορά;» φώναξε.

Γιατί;

τερματοφύλακας: σύνθετη λέξη από τέρμα + φύλακας. Γράφεται με υ γιατί ανήκει στην ίδια οικογένεια με φυλακή, φυλάω.

6. Υπογραμμίστε στο παρακάτω κείμενο μια ερωτηματική, μια αρνητική και μια καταφατική πρόταση:

«Σταματήστε, παιδιά!» φώναξε ο Αλσέστ πάλι.

Τότε ο Εντ θύμωσε. «Βιαζόσουνα να παίξεις, είπε στον Αλσέστ, ωραία, λοιπόν παίζουμε. Αν έχεις να πεις κάτι, να περιμένεις στο ημίχρονο!»

«Σε ποιο ημίχρονο; ρώτησε ο Αλσέστ. Τώρα θυμήθηκα πως δεν έχουμε μπάλα, την ξέχασα σπίτι!»

7. Σχεδόν κάθε Κυριακή γίνονται ποδοσφαιρικοί αγώνες που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο. Μαγνητοφωνήστε μια τέτοια περιγραφή και φέρτε τη στην τάξη. Ακούστε την και προσέξτε τον τόνο της φωνής του εκφωνητή, καθώς και τις λεπτομέρειες που λέει για να σας δώσει την «εικόνα» του αγώνα.

Δείτε ένα απόσπασμα από περιγραφή αγώνα:

«...Ο Αρδίζογλου με το Βλάχο παραχώρησαν κόρνερ. Το πρώτο αυτό κόρνερ που κερδίζει ο Πανιώνιος στο σημερινό παιχνίδι είναι από τα δεξιά. Ο Χατζόπουλος ετοιμάζεται να το εκτελέσει. Πολλοί παίκτες έχουν μαζευτεί στην περιοχή του Αρβανίτη. Η μπάλα έρχεται στο Λαζάρου, που

καταφέρνει ν' αποφύγει με προσποίηση το Βλάχο. Μπροστά του στέκει ο Αρδίζογλου. Ο Αρδίζογλου, πιο γρήγορος, κερδίζει στη μονομαχία με τον παίκτη του Πανιωνίου, καθυστερεί όμως αρκετά και κρατάει την μπάλα κοντά στο σημαιάκι του κόρνερ. Πάει ν' αποφύγει το Λαζάρου, δεν τα καταφέρνει, ο Λαζάρου παρεμποδίζει, και τελικά ο διαιτητής σφυρίζει υπέρ της ΑΕΚ από τα αριστερά, καθώς επιτίθεται. Η ΑΕΚ παίζει σήμερα έχοντας κάποιο πρόβλημα στο χώρο του κέντρου του γηπέδου. Οι μπαλιές δεν περνάνε σωστά προς τα εμπρός και δεν τροφοδοτούνται σωστά οι επιθετικοί.

Αντίθετα, ο Πανιώνιος είναι πιο καλός στο κέντρο και πιο κινητικός. Έχει όμως κι αυτός το πρόβλημά του. Οι νεαροί παίκτες του Πανιωνίου ξεχνιούνται μπροστά, όταν προωθούνται, και δε γυρίζουν πίσω να καλύψουν τις ανάγκες της άμυνας. Έτσι, όταν γίνεται επίθεση από την ΑΕΚ, οι αμυνόμενοι του Πανιωνίου λείπουν από τις θέσεις τους...».

**Βαρελλά Αγγελική, Αρχίζει το ματς,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1993**

8. Διοργανώστε έναν ποδοσφαιρικό αγώνα με την Στ' τάξη. Αναθέστε σε δύο συμμαθητές σας να τον περιγράψουν και να ηχογραφήσουν την περιγραφή σε ένα μαγνητόφωνο. Προσέξτε! Πρέπει να είναι τόσο ζωντανή, ώστε κάποιος που δεν είναι στο γήπεδο να μπορεί να ζήσει τον αγώνα σαν να είναι εκεί. Ακούστε τις περιγραφές, συγκρίνετε τις μεταξύ τους και ψηφίστε την καλύτερη.

9. Γράψτε και εσείς ένα κείμενο για τον ίδιο αγώνα περιγράφοντας τις εντυπώσεις σας.

***Μαθαίνω περισσότερα
για τα αθλήματα και τα σπορ***

***Αθάνατο ολυμπιακό πνεύμα,
εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2003.***

***Βασιλειάδης Νικόλαος, Πιο
γρήγορα, πιο ψηλά, πιο δυνατά,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1996.***

***Γιαννόπουλου Ιφιγένεια – Μάνος
Γιάννης, Πολυποίτης, εκδ. Ωρίων,
Αθήνα, 2002.***

***Γκίφορντ Κλάιβ, Ποδόσφαιρο,
μετάφρ. Γ. Κουσούνελος,
εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 2002.***

***Γουόφ Ρίτσαρντ, Οι Ολυμπιακοί
Αγώνες στην αρχαία Ελλάδα,
μετάφρ. Μ. Λεβεντοπούλου,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000.***

**ΛεγκράνΛυσιέν – Ρα Μισέλ,
Μαθαίνω μπάσκετ, μετάφρ. Κ.
Μουρατίδου, εκδ. Μίνωας, Αθήνα,
2002.**

**Μανδηλαράς Φίλιππος, Ο
*ολυμπιονίκης που έβλεπε τα
ψάρια να περνούν*, εκδ. Πατάκη,
Αθήνα, 2004.**

**Μανδηλαράς Φίλιππος –
Παπαγιάννη Μαρία, *Πιάστε τους!*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004.**

**Μουρατίδης Νίκος, Ο μικρός
*Αλκιβιάδης και οι Ολυμπιακοί
Αγώνες*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα,
2004.**

**Μπάλινγκερ Έριχ, *Γκόοοοο!*,
μετάφρ. Δ. Γκενεράλης, εκδ.
Κέδρος, Αθήνα, 2003.**

Ντεσόρ Μισέλ, *Μαθαίνω ποδόσφαιρο*, μετάφρ. Κ. Μουρατίδου, εκδ. Μίνωας, Αθήνα, 2001.

***Ολυμπιακοί Αγώνες*, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 1999.**

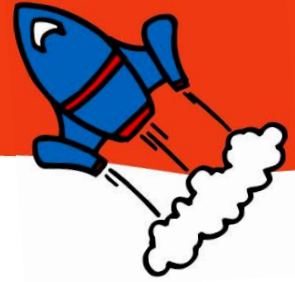
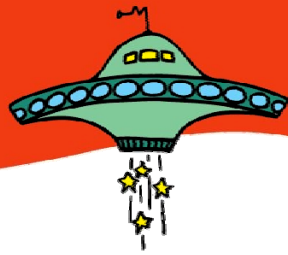
Παλαιολόγος Κλεάνθης, *Θρύλοι από την Ολυμπία*, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 2003.

Σαργκάνης Νίκος, *Ο μικρός τερματοφύλακας*, Αθήνα, 1995, υπό την αιγίδα της Γ. Γ. Αθλητισμού.

Ψαραύτη Λίτσα, «Έχω ένα όνειρο.....» – Η φλόγα που δε σβήνει, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.

Ανθολόγιο: Λίτσα Ψαραύτη, *Ο Θωμάς*, σελ. 65, τόμος 2ος

17 ταξίδια στο διάστημα

Ενότητα 17

- Περιγράφουμε πραγματικά και φανταστικά ταξίδια στο διάστημα
- Περιγράφουμε τι βλέπουμε στο διάστημα και από το διάστημα
- Μετατρέπουμε τις ονομαστικές φράσεις σε ρηματικές, και το αντίστροφο
- Μετατρέπουμε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και το αντίστροφο»

Ο άνθρωπος στο διάστημα

**Εκδήλωση ανακήρυξης
κοσμοναύτη
ΓΙΟΥΡΤΣΙΧΙΝ επίτιμου
δημότη Εχεδώρου**

Στην ομιλία του ο δήμαρχος
Εχεδώρου Θεσσαλονίκης κ.
Γεώργιος Αρβανιτίδης τόνισε:

Κυρίες και κύριοι,

**Με μεγάλη τιμή και υπερηφάνεια
υποδεχόμαστε σήμερα στην
πατρίδα του τον πρώτο ελληνικής
καταγωγής αστροναύτη, το
Θεόδωρο Γιουρτσίχιν.**

**Μεγάλωσε με ένα και μόνο
όνειρο, να μοιάσει στον ήρωά του,
τον κοσμοναύτη Γιούρι Γκαγκάριν.
Από τα πρώτα σχολικά χρόνια είχε
αποφασίσει ποιο δρόμο θα
ακολουθούσε στη ζωή του. «Εγώ θα**

γίνω αστροναύτης» έλεγε στους δασκάλους του.

Ο Θόδωρος, όπως τον αποκαλούν οι δικοί του άνθρωποι, τελικά τα κατάφερε. Πέρασε μερόνυχτα μελετώντας μαθηματικά και φυσική. Όσο δύσκολα και αν ήταν τα παιδικά χρόνια, ο στόχος, το όνειρο όλο και πλησίαζε περισσότερο.

Πήρε το πτυχίο του μηχανολόγου μηχανικού με ειδίκευση στα διαστημόπλοια. Δούλεψε στο Κέντρο Ελέγχου Διαστημικών Αποστολών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και επιτέλους όλοι του οι κόπτοι ανταμείφθηκαν όταν το 1994 επιλέχθηκε να συμμετάσχει σε κοινό αμερικανορωσικό διαστημικό πρόγραμμα.

Μετακόμισε με όλη του την οικογένεια στην Αμερική και τον Οκτώβριο του 2002 έμελλε να γίνει ο πρώτος Έλληνας κοσμοναύτης, με την αποστολή του διαστημικού λεωφορείου «Ατλαντίς».

Κυρίες και κύριοι,

Ο Θεόδωρος Γιουρτσίνιν δοξάζει στα πέρατα της γης την πατρίδα Ελλάδα και τον ελληνισμό του Πόντου. Είναι υπερήφανος που είναι Έλληνας και εμείς ακόμη πιο υπερήφανοι που είμαστε συμπατριώτες του.

Σήμερα ο δήμος Εχεδώρου τιμά ένα δικό του άνθρωπο.

Θεόδωρε Γιουρτσίνιν, σου παραδίδουμε το κλειδί της πόλης και το κλειδί της καρδιάς μας.

www.echedoros.gr

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος διοργανώνει αυτή την εκδήλωση;
- Ποιο ήταν το όνειρο του Θεόδωρου Γιουρτσίν;
- Πώς κατάφερε να το πραγματοποιήσει;
- Πώς καταλαβαίνετε τη φράση «σου παραδίδουμε το κλειδί της πόλης και το κλειδί της καρδιάς μας»;

2. Με βάση τις πληροφορίες του κειμένου και άλλες που μπορείτε να βρείτε στο διαδίκτυο, γράψτε στο τετράδιο σας ένα σύντομο βιογραφικό σημείωμα του πρώτου ελληνικής καταγωγής κοσμοναύτη.

Βιογραφικό σημείωμα

Δείτε ενότητα 9,
βιβλία – βιβλιοθήκες

3. Αναλύστε το σύνθετο ρήμα στα συνθετικά του και σχηματίστε το ουσιαστικό που παράγεται:

Σύνθετο ρήμα	Ανάλυση στα συνθετικά	Ουσιαστικό που παράγεται
υποδέχομαι	υπό + δέχομαι	υποδοχή
εξειδικεύω		
ανταμείβω		
συμμετέχω		
αποστέλλω		

Σύνθετο ρήμα	Ανάλυση στα συνθετικά	Ουσιαστικό που παράγεται
μετακομίζω		
παραδίδω		

4. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν οι ρηματικές φράσεις

... υποδεχόμαστε σήμερα στην πατρίδα του τον πρώτο αστροναύτη...

... όλοι του οι κόπτοι ανταμείφθηκαν...

... να συμμετάσχει σε κοινό αμερικανορωσικό διαστημικό πρόγραμμα...

... Μετακόμισε με όλη του την οικογένεια...

... σου παραδίδουμε το κλειδί της πόλης...

- **Μετατρέψτε τις ρηματικές φράσεις σε ονοματικές, φτιάχνοντας τίτλους για άρθρο εφημερίδας ή για δελτίο ειδήσεων στην τηλεόραση:**

1 ... υποδεχόμαστε σήμερα στην πατρίδα του, τον πρώτο αστροναύτη...

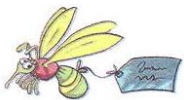
Η υποδοχή του πρώτου αστροναύτη στην πατρίδα του.

2 ... όλοι του οι κόπτοι ανταμείφθηκαν...

3 ... να συμμετάσχει σε κοινό αμερικανορωσικό διαστημικό πρόγραμμα...

4 ... Μετακόμισε με όλη του την οικογένεια...

5 ...σου παραδίδουμε το κλειδί της πόλης...

Προσέξτε τη διαφορά:

- Χρησιμοποιούμε συχνά μια λέξη μαζί με μια άλλη, π.χ. το επίθετο **διαστημικός** το χρησιμοποιούμε με τις λέξεις **αποστολή, πρόγραμμα, σταθμός, λεωφορείο,** το ουσιαστικό **κλειδί** το χρησιμοποιούμε με τις λέξεις **πόλη (το κλειδί της πόλης), επιτυχία (το κλειδί της επιτυχίας) –** τότε λέμε ότι έχουμε **σύμφραση,** δηλαδή μια φράση από δύο λέξεις

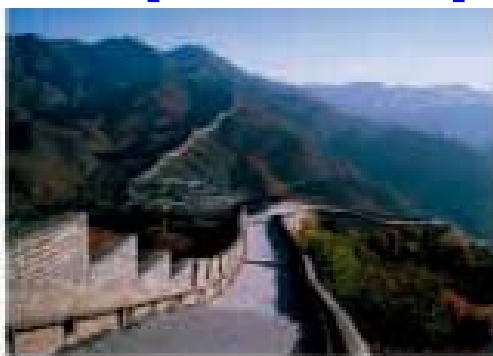
που η καθεμία κρατάει τη σημασία της αλλά βρίσκονται συχνά μαζί.

- Χρησιμοποιούμε μια λέξη μόνο μαζί με μια άλλη, π.χ. το ουσιαστικό *τα πέρατα* μαζί με τη λέξη *γη* ή *κόσμος* (τα πέρατα της γης, τα πέρατα του κόσμου) – τότε λέμε ότι έχουμε έκφραση, δηλαδή το νόημα της βγαίνει και από τις δύο λέξεις μαζί.

5. Βρείτε συμφράσεις και εκφράσεις με λέξεις του κειμένου και άλλες δικές σας, π.χ. *χρόνια*: (σύμφραση) *παιδικά χρόνια*, (έκφραση) *χρόνια και ζαμάνια*.

Τι βλέπουμε από το διάστημα

Εικόνα 1. Το Σινικό Τείχος στην Κίνα

Υπάρχει ένας παλιός μύθος ότι το Σινικό Τείχος στην Κίνα είναι το μοναδικό ανθρώπινο κατασκεύασμα που μπορεί κανείς να δει από το διάστημα. Στην πραγματικότητα, πολλές ανθρώπινες κατασκευές φαίνονται από περίγεια* τροχιά.

Οι αστροναύτες σε περίγεια τροχιά στο διαστημικό λεωφορείο μπορούν να δουν λεωφόρους, αεροδρόμια, φράγματα, ακόμα και μεγάλα οχήματα, από ύψος γύρω στα 217 χιλιόμετρα.

* περίγεια: γύρω από τη Γη

Οι πόλεις ξεχωρίζουν καθαρά, και αυτό ισχύει ακόμα και για την ανώτερη τροχιά του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού, ο οποίος περιφέρεται γύρω από τον πλανήτη σε ύψος 400 χιλιομέτρων.

Εικόνα 2. Η Αθήνα και ο Πειραιάς σε φωτογραφίες από το διαστημικό λεωφορείο «Εντέβορ», με χαρτογράφηση της Γης σε τρισδιάστατες εικόνες (εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ*)

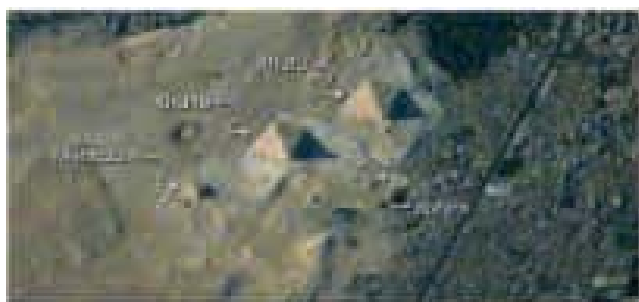
«Μπορείς να δεις πάρα πολλά πράγματα από το διάστημα» λέει ο αστροναύτης Εντ Λου, ο επιστήμονας της Αποστολής Επτά πάνω στο σταθμό. «Μπορείς να δεις τις πυραμίδες, ειδικά με ένα ζευγάρι κιάλια. Είναι λίγο δύσκολο να τις διακρίνεις με γυμνό μάτι».

Οι πυραμίδες των Αιγυπτίων έχουν φωτογραφηθεί πολλές φορές από το διάστημα με συνηθισμένες ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές και φακούς υψηλής μεγέθυνσης. Η μεγαλύτερη πυραμίδα, αυτή της Γκίζας, στα περίχωρα του Καΐρου, έχει μήκος πλευράς 227 μέτρα και ύψος 137 μέτρα.

Εικόνα 3.

Οι πυραμίδες της Αιγύπτου.

Δεξιά βλέπουμε την πόλη του Καΐρου

Όταν ένας φίλος του διαστήματος ρώτησε το Λου τι άλλο μπορεί να δει κάποιος, εκείνος απάντησε: «Με κιάλια μπορείς να δεις απίστευτα πράγματα. Μπορείς να δεις δρόμους. Μπορείς να δεις λιμάνια. Μπορείς ακόμα να δεις και πλοία, μεγάλα δεξαμενόπλοια στον ωκεανό».

Υπάρχουν και μερικές εκπλήξεις.

«Μπορείς να δεις τα ίχνη που αφήνουν οι κινητήρες των αεροπλάνων, κάποτε βλέπεις και την αντανάκλαση από το ίδιο το αεροσκάφος» λέει ο Λου. «Και μερικές φορές βλέπεις άλλους δορυφόρους να περνάνε. Είναι πολύ ωραίο θέαμα».

Πλανητάριο Θεσσαλονίκης

1. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Σε ποιο ύψος είναι η τροχιά του διαστημικού λεωφορείου;
- Σε ποιο ύψος είναι η τροχιά του Διεθνούς Διαστημικού Σταθμού;
- Τι μπορούν να δουν οι αστροναύτες από το διάστημα;
- Αν ήσασταν εσείς στη θέση τους και είχατε μια φωτογραφική μηχανή με πολύ ισχυρούς φακούς, τι θα φωτογραφίζατε;

2. Φανταστείτε πως βρίσκεστε στο Διαστημικό Σταθμό και έχετε το πιο ισχυρό τηλεσκόπιο στα χέρια σας. Γράψτε στο τετράδιο σας ένα σύντομο κείμενο όπου θα περιγράψετε τι θα θέλατε να δείτε από εκεί ψηλά και γιατί.

Πότε δε χρησιμοποιούμε το άρθρο;

Μερικές φορές αυτός που μιλάει δε βάζει άρθρο στο αντικείμενο του ρήματος γιατί δε θέλει να μιλήσει για κάτι συγκεκριμένο αλλά απλώς να αναφέρει το είδος του. Έτσι, από το διάστημα:

Μπορείς να δεις τις πυραμίδες, μπορείς να δεις το Σινικό Τείχος.

- Σε αυτή την πρόταση ο αστροναύτης χρησιμοποιεί άρθρα μαζί με τα ονόματα γιατί μιλάει για συγκεκριμένα αντικείμενα.
**Μπορείς να δεις δρόμους.
Μπορείς να δεις λιμάνια. Μπορείς ακόμα να δεις και πλοία.**

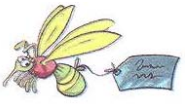
- Στις παραπάνω προτάσεις δε θέλει να μιλήσει για συγκεκριμένους δρόμους, λιμάνια ή πλοία, αλλά θέλει να τονίσει ότι μπορείς να δεις πολλά διαφορετικά από αυτά. Έτσι, δε χρησιμοποιεί το άρθρο.
- Με τον ίδιο τρόπο λέμε:
Βρήκα ένα μολύβι, (π.χ. ένα μολύβι που ήταν στο πάτωμα)
αλλά:
Βρήκα μολύβι, (δηλ. δεν είχα μολύβι πριν)
- Επίσης το άρθρο μπορεί να λείπει από το αντικείμενο του ρήματος όταν η πρόταση είναι αρνητική, ερωτηματική ή υποθετική.
Δεν έχω σκύλο. Έχεις σκύλο;
Αν είχα σκύλο, θα τον φρόντιζα πολύ.

- Τέλος, υπάρχουν και φράσεις με τα ρήματα έχω και κάνω όπου συνήθως το άρθρο απουσιάζει:
έχω διάβασμα, έχει σημασία, έχω προπόνηση
κάνω μάθημα, κάνει ζέστη, κάνω γερμανικά

3. Συζητήστε τη διαφορά ανάμεσα στα ζευγάρια των προτάσεων:

- α) Φέρε οδοντογλυφίδες από την κουζίνα.
Φέρε τις οδοντογλυφίδες που είναι στο ντουλάπι,
- β) Βρήκατε την μπάλα σας;
Έφερές μπάλα για να παίξουμε;
- γ) Σήμερα κάνει ζέστη.
Τη ζέστη που έκανε πέρσι το καλοκαίρι δε θα την ξεχάσω!

Ένα συνηθισμένο λάθος...

Ακούγεται συχνά και μερικές φορές γράφεται **μεγένθυση** και **μεγένθυση** αντί του σωστού **μεγέθυση**. Για να αποφεύγουμε το λάθος, πρέπει να θυμόμαστε ότι η λέξη παράγεται από το ρήμα **μεγεθύνω**, που, όπως και η λέξη **μέγεθος**, δεν έχει – ν –.

Έτσι, έχουμε:

(μέγεθος) **μεγεθύνω** > **μεγέθυση**,
μεγεθυντικός

(βάρος) **επιβαρύνω** > **επιβάρυνση**,
επιβαρυντικός

(θάρρος) **ενθαρρύνω*** >
ενθάρρυνση, **αποθαρρύνω***,
αποθάρρυνση

***ενθαρρύνω**: δίνω θάρρος σε κάποιον, **εμψυχώνω**

***αποθαρρύνω**: απογοητεύω κάποιον, **αποκαρδιώνω**

(μήκος) επιμηκύνω* > επιμήκυνση
(οξύς) οξύνω* > όξυνση
(ευθύς) διευθύνω > διεύθυνση,
διευθυντής

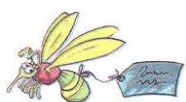
5. Συμπληρώστε τον πίνακα:

Ρηματική φράση	Ονοματική φράση
επιβαρύνθηκε η θέση του	η επιβάρυνση της θέσης του
επιβαρύνω την υγεία μου	
ενθαρρύνει τους συνεργάτες του	

*επιμηκύνω: μακραίνω κάτι

*οξύνω: κάνω κάτι πιο οξύ, πιο αιχμηρό ή πιο έντονο

Ρηματική φράση	Ονοματική φράση
ενθαρρύνω το συμπαίκτη μου	
επιμηκύνει την παραμονή του στο διάστημα	
οξύνθηκαν οι σχέσεις των δύο χωρών	
διευθύνει το κέντρο ερευνών	

Ας θυμηθούμε (στην επόμενη σελίδα) την ενεργητική και την παθητική σύνταξη των προτάσεων:

ενεργητική

υποκείμενο

Ένας φίλος

του

διαστήματος

**ρήμα σε
ενεργητική
φωνή**

ρώτησε

**Αντικεί-
μενο**

το Λου.

Ο Λου

ρωτήθηκε

**από ένα
φίλο του
διαστή-
ματος**

υποκείμενο

**ρήμα σε
παθητική
φωνή**

από ποιον

6. Μετατρέψτε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική, και το αντίστροφο. Υπογραμμίστε πρώτα αυτά που πρέπει να αλλάξουν και μετά κάντε τις μετατροπές όπως στο παράδειγμα:

Οι πυραμίδες των Αιγυπτίων έχουν φωτογραφηθεί πολλές φορές από τους αστροναύτες.

Ο ερευνητής ενθαρρύνθηκε από όλους να συνεχίσει.

Ο Λου διευθύνει τα πειράματα στο Διεθνή Διαστημικό Σταθμό.

Φανταστικά ταξίδια στο διάστημα

Ο Πότης Ράτος ζούσε στα 1880 μαζί με τη γυναίκα του και τα παιδιά του κάπου στην Ελλάδα.

Λαχταρούσε να κάνει ένα ταξίδι στο χρόνο. Όχι στο παρελθόν, αλλά στο μέλλον. Και μάλιστα στο πολύ μακρινό. Μαζί με το γιο του Σταύρο, τους φίλους και συμμαθητές του γιου του Βασιλική και Μιχάλη και το Γάλλο συγγραφέα Ιούλιο Βερν αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν ένα ταξίδι στο διάστημα με τη βοήθεια του παράξενου φίλου τους, του Σοφούλη του Ψαλιδούλη, που πραγματοποίησε στη στιγμή κάθε τους επιθυμία.

Μετά από μια μεγάλη περιήγηση, το διαστημόπλοιο τυλίχτηκε σ' ένα γαλάζιο σύννεφο και μαζί με τους χρονοταξιδιώτες βρέθηκε σε χρόνο ρεκόρ από τη Σελήνη στον πλανήτη Άρη. Όμως αυτή τη φορά είχαν και παρέα. Στα μέλη προστέθηκε ο Μάρσμαν. Αυτός δεν ήταν καθόλου άγριος ούτε τρομακτικός. Μάλλον ήταν πολύ αστείος.

«Δε νομίζετε ότι είναι ώρα να εξερευνήσουμε το νέο μας πλανήτη, τον Άρη; Υπάρχουν τόσα πράγματα που η ανθρωπότητα θα ήθελε να γνωρίσει γι' αυτόν!» είπε ο Πότης Ράτος, που τον είχε κυριεύσει μια περίεργη ανυπομονησία να βγει έξω και να αιωρηθεί ή να περπατήσει στο κοκκινωπό έδαφος.

«Εξάλλου τώρα έχουμε και το Μάρσμαν μαζί μας. Θα μας φανεί

χρήσιμος, γιατί όλο και κάτι θα ξέρει για τον πλανήτη, αφού κατοικεί στον Άρη» απάντησε αμέσως η Βασιλική.

Μετά από λίγο το διαστημόπλοιο «ΦΟΥΨΑ» κάθισε μαλακά στο κοκκινωπό έδαφος του Άρη. Η πόρτα κάτω από την κοιλιά του σκάφους άνοιξε και μια αυτόματη ατσάλινη σκάλα έκανε την εμφάνιση της. Απ' αυτήν κατέβηκαν οι πέντε φίλοι μας. Άρχισαν να περπατούν με μικρά αργά βήματα. Ακολουθούσαν το Μάρσμαν, που έπαιζε το ρόλο του ξεναγού.

Σε λίγο βρέθηκαν σε μια απέραντη κοιλάδα, μακριά από το σκάφος. Ήταν τελείως έρημη και στο βάθος διακρίνονταν κάτι περίεργοι στρογγυλοί βράχοι, με πολλές ανάγλυφες πτυχές ανάμεσα τους. Είχαν χρώμα βαθύ καστανό,

που, καθώς το χτυπούσε το φως του ήλιου, έπαιρνε κοκκινωπές αποχρώσεις. Λευκοί καπνοί αναβλύζανε από κάτι άλλους χαμηλούς λόφους, ενώ το έδαφος έπαιρνε μια πρασινωπή χροιά.

Πουθενά δεν υπήρχε νερό ούτε κάποιο άλλο είδος βλάστησης. Οι ερωτήσεις έπεφταν βροχή στον Αρειανό. Αλλά για να δούμε μια ερώτηση που έκανε ο Ιούλιος Βερν.

«Δε βλέπω να υπάρχει πουθενά νερό. Ή μήπως υπάρχει κάπου και δεν το βλέπουμε;» «Για κοιτάξτε εδώ μέσα, κύριε Βερν» είπε ο Μάρσμαν, και αμέσως η κοιλιά του μετατράπηκε σε έγχρωμη οθόνη. «Ο Άρης έχει κι αυτός δύο πόλους, οι οποίοι καλύπτονται με χιόνια και έχουν πολύ χαμηλές θερμοκρασίες. Προς το παρόν δεν υπάρχει νερό. Όταν όμως σε περίπου πεντακόσια

χρόνια από σήμερα η ατμόσφαιρα αραιώσει πάρα πολύ από διάφορους επιβαρυντικούς παράγοντες, όπως η μόλυνση του περιβάλλοντος, τότε οι ακτίδες του ήλιου θα βρουν πέρασμα και θα θερμάνουν υπερβολικά τον Άρη. Κάτι τέτοιο έχει αρχίσει να συμβαίνει στη Γη τον εικοστό πρώτο αιώνα, αλλά ευτυχώς δεν έχει πάρει ακόμα διαστάσεις. Αιτία γι' αυτό το φαινόμενο, που ονομάζεται “φαινόμενο του θερμοκηπίου”, είναι η τρύπα στο όζον της ατμόσφαιρας, που όλο μεγαλώνει. Με τις διάφορες καταστροφές που έχει κάνει ο άνθρωπος στο περιβάλλον, η ατμόσφαιρα της Γης βλάπτεται ανεπανόρθωτα. Όλοι οι πάγοι θα λιώσουν και θα μετατραπούν σε λίμνες, ποτάμια και βροχή. Αυτό

όσο κακό φαντάζει για τη Γη, που θα πνιγεί με τα τόσα νερά, τόσο καλό θα είναι για τον Άρη. Έτσι, θα μπορούν οι κάτοικοι του Άρη να εκμεταλλευτούν τις ενεργειακές πηγές του πλανήτη».

Όταν ο Αρειανός έλεγε αυτά τα λόγια, μεγάλοι και παιδιά κοίταζαν με το στόμα ορθάνοιχτο την εικόνα του πλανήτη Άρη μέσα στην οθόνη, καθώς μετατρέπóταν σε πλανήτη που έμοιαζε όλο και περισσότερο με τη Γη.

Ρένα Πετροπούλου,
Ο Σοφούλης ο Ψαλιδούλης και η
απόδραση στο διάστημα,
Εμπειρία Εκδοτική, Αθήνα, 2003

1. Οι παρακάτω προτάσεις είναι ανακατεμένες και μας περιγράφουν πώς έγιναν τα γεγονότα σ' αυτή την

**παράξενη απόδραση στο διάστημα.
Βάλτε στις παρενθέσεις τους
αριθμούς για να δείξετε τη σειρά
των γεγονότων και μετά διαβάστε
το δυνατά στην τάξη:**

**() Το διαστημόπλοιο, τυλιγμένο σε
ένα γαλάζιο σύννεφο, βρέθηκε στη
στιγμή από τη Σελήνη στον Άρη.
Εκεί, στη συντροφιιά τους
προστέθηκε και ο Μάρσμαν, ένας
κάτοικος του Άρη, που θα ήταν και
ο ξεναγός τους.**

**() Ο Πότης Ράτος, που
λαχταρούσε ένα ταξίδι στο μακρινό
μέλλον παρέα με το γιο του, τους
φίλους του και το γνωστό
συγγραφέα Ιούλιο Βερν
αποφασίζουν να
πραγματοποιήσουν το ταξίδι τους
στο διάστημα. Βοηθός τους είναι ο
παράξενος φίλος Σοφούλης ο
Ψαλιδούλης.**

() Πουθενά δεν υπήρχε νερό και βλάστηση, και τότε ο Βερν ρώτησε μήπως υπάρχει κάπου και δεν το βλέπουν.

() Μόλις άνοιξε η πόρτα του διαστημόπλοιου, οι φίλοι μας κατέβηκαν και άρχισαν να περπατούν με αργά βήματα. Είδαν μπροστά τους να απλώνεται μια απέραντη και έρημη κοιλάδα και στο βάθος διακρίνονταν στρογγυλοί βράχοι με ανάγλυφες πτυχές ανάμεσα τους.

() Όταν ο Μάρσμαν εξηγούσε αυτά, οι φίλοι μας έβλεπαν μέσα στην οθόνη τον Άρη να μετατρέπεται σε πλανήτη που έμοιαζε αρκετά με τη Γη.

() Ο Μάρσμαν είπε στο Βερν ότι και ο Άρης έχει δύο πόλους όπως η Γη, που καλύπτονται με χιόνια και

πολύ χαμηλές θερμοκρασίες. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει νερό. Σε πεντακόσια χρόνια από τώρα η ατμόσφαιρα θα αραιώσει πολύ από διάφορους παράγοντες, όπως η μόλυνση του περιβάλλοντος, και τότε οι ακτίδες του ήλιου θα βρουν πέρασμα και θα θερμάνουν τον Άρη. Τότε οι κάτοικοι του πλανήτη θα μπορούν να εκμεταλλευτούν τις ενεργειακές πηγές του.

2. Διαβάστε περισσότερα για τον πλανήτη Άρη από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο και, αφού παρατηρήσετε καλά την παρακάτω φωτογραφία του πλανήτη Άρη, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πού βρίσκεται;
- Τι ξέρουμε γι' αυτόν;

- Πώς είναι το έδαφος του;
- Ποια είναι τα ανεξερεύνητα μυστικά του;
- Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα δημιουργεί η επαφή μας με αυτό τον πλανήτη;
- Ποια σημεία της περιγραφής του πλανήτη στο κείμενο ανταποκρίνονται σε αυτά που διαβάσατε και ποια ανήκουν στη σφαίρα του φανταστικού;

Ενεργητική και παθητική σύνταξη

Δείτε ενότητα 13, *Κατασκευές*

3. Μετατρέψτε τις παρακάτω προτάσεις του κειμένου από ενεργητική σύνταξη σε παθητική, και αντίστροφα:

Ο Πότης Ράτος με τους φίλους τους αποφάσισαν ένα ταξίδι στο μακρινό μέλλον.

Κάτι περίεργοι στρογγυλοί βράχοι με ανάγλυφες πτυχές ανάμεσα τους διακρίνονταν από τους χρονοταξιδιώτες.

Οι δύο πόλοι του Άρη καλύπτονται από χιόνια.

Οι χρονοταξιδιώτες προσγείωσαν το διαστημόπλοιο «ΦΟΥΨΑ» στο κοκκινωπό έδαφος του Άρη.

Κάποτε οι αχτίδες του Ήλιου θα θερμάνουν τον πλανήτη Άρη.

Τα νερά από το λιώσιμο των πάγων θα πνίξουν τη Γη.

4. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις μετατρέποντας τις υπογραμμισμένες ονοματικές φράσεις σε ρηματικές (οι σύνδεσμοι μέσα στην παρένθεση θα σας βοηθήσουν). Θα χρειαστεί να κάνετε κι άλλες αλλαγές.

Οι άνθρωποι στέλνουν διαστημόπλοια για την εξερεύνηση του Άρη, (για να)

Οι άνθρωποι στέλνουν διαστημόπλοια για να εξερευνήσουν τον Άρη.

Οι επιστήμονες προβλέπουν μόλυνση του περιβάλλοντος τα επόμενα χρόνια. (ότι)

Το λιώσιμο των πάγων θα προκαλέσει άνοδο της στάθμης του νερού των θαλασσών και των λιμνών. (όταν)

Η εκμετάλλευση των ενεργειακών πηγών του πλανήτη θα έχει θετικά αποτελέσματα για τους κατοίκους της Γης. (αν)

5. Ο Σοφούλης ο Ψαλιδούλης και οι φίλοι του περπατώντας στο έδαφος του πλανήτη Άρη παρατήρησαν τις παρακάτω επιγραφές. Μετατρέψτε τις ονοματικές φράσεις σε ρηματικές, και αντίστροφα.

- Ανυπαρξία νερού.
-
-

- Προσοχή! Οι πόλοι καλύπτονται από χιόνια.
-
-

- Δεν υπάρχει αέρας.
-
-

- Όχι στη μόλυνση του περιβάλλοντος.
-
-

6. Συλλαβίστε προσεκτικά τις παρακάτω λέξεις.

στρογγυλοί ➔ _____

εκμεταλλευτούν ➔ _____

ενεργειακές ➔ _____

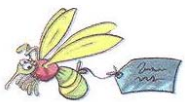
περιβάλλοντος ➔ _____

κυριεύσει ➔ _____

περίεργοι ➔ _____

αστείος ➔ _____

κάποιο ➔ _____

Συλλαβισμός

Δείτε ενότητα 11, Παιχνίδια

Ταξίδι στο διάστημα

Ένας νεαρός επιστήμονας, ο Μιχάλης, κατασκευάζει μια συσκευή η οποία προκαλεί το ενδιαφέρον εξωγήινων, που τον παίρνουν μαζί τους για να του δείξουν τα μυστικά του περίεργου πλανήτη από τον οποίο προέρχονται.

Όσο κι αν αυτό φαίνεται παράξενο, δεν αισθανόμουν πια ούτε φόβο ούτε αγωνία για την κατάσταση όπου βρισκόμουν. Ποια στιγμή απογειωθήκαμε δεν το 'νιωσα. Μόνο τη Σελήνη είδα ξαφνικά στην οθόνη μπροστά μου. **Ο Άνον πάτησε κι άλλα κουμπιά.** Μ' ένα απ' αυτά **έπιασε κάποια αόρατα ραδιοκύματα** που πλημμύρισαν την καμπίνα μας.

Ύστερα έχασα και τη Σελήνη, το μόνο νήμα που με κρατούσε δεμένο

**ακόμα με τη Γη. Το 'χασα και
βρέθηκα χαμένος στο χάος. Όλοι
πλέαμε στο κοσμικό χάος. Ο δίσκος
μας κι εμείς. Ο Άνον δε μιλούσε.
Ίσως με άφηνε να γεμίζω
εντυπώσεις. Ίσως πάλι το ταξίδι να
ήταν τόσο μακρύ, ώστε είχε καιρό
για χρήσιμες κουβέντες. Αφέθηκα
λοιπόν στη γαλήνη μας...**

Ο Άνον πάτησε δυο κουμπιά κι οι πλαϊνοί αντικριστοί μεταλλικοί τοίχοι σηκώθηκαν. Το θέαμα με κάρφωσε στη θέση μου. Από τη μια μεριά του δίσκου όπου βρισκόταν ο Ήλιος ήταν μέρα ακόμα· από την άλλη βασίλευε νύχτα. Διαχωριστική γραμμή δεν υπήρχε. Το φως χανόταν μες στο σκοτάδι, σαν κάπου εκείνα συναντούσε το σούρουπο. Μπροστά και πάνω μας ο κατάμαυρος ουρανός, σπαρμένος με μυριάδες αστέρια, άλλα μεγαλύτερα και άλλα μικρότερα, σαν κεφαλάκια καρφίτσας, μα πολύ φωτεινά, με απαλές αποχρώσεις στο άσπρο, το γαλανό, το κίτρινο, το κοκκινωπό. **Ο νυχτερινός ουρανός έμοιαζε τώρα μαύρος βελούδινος πελώριος θόλος που στην εσωτερική του επιφάνεια ήταν καρφωμένα τα' αστέρια. Άλλες**

στιγμές φάνταζε σαν ένα κλειστό ημισφαίριο με έντονο περίγραμμα. Ύστερα πρόσεξα πως τα' αστέρια δεν ήταν καρφωμένα στον ουρανό όπως φαίνονται από τη Γη, αλλά κρέμονταν μέσα στο χάος.

Ο Άνον άφησε από τα χέρια του κάποιο είδος μοχλού: «Δε χρειάζεται πια να κυβερνήσει κανείς το σκάφος μας. Η πορεία του ρυθμίζεται εντελώς αυτόματα. **Εκείνη η χειρολαβή βάζει σε κίνηση το περισκόπιο.** Κοίταξε, να η Γη σας! **Έχει μείνει πίσω στ' αριστερά**».

Η θέα της μάνας Γης που έμοιαζε με φωτεινό γαλάζιο δίσκο με συγκλόνησε. Συνειδητοποίησα ότι ταξιδεύαμε σε μια απύθμενη άβυσσο κι ίσως να μην ξαναγύριζα πίσω ποτέ πια. Ο Άνον με επανέφερε στην πραγματικότητα.

Άνοιξε ένα μεταλλικό συρτάρι και έβγαλε δύο πελώρια χάρτια.

– Το πρωινό μας, όπως θα λέγατε και στη Γη.

**Δήμητρα Παΐζη – Πρόκου, Λύδρα,
το αστέρι της σιωπής,
Αγροτικές Συνεταιριστικές
Εκδόσεις, Αθήνα, 1987**

1. Η περιπέτεια που ζει ο ήρωάς μας μέσα από τον ιπτάμενο δίσκο μπορεί να είναι φανταστική, αλλά η περιγραφή του διαστημικού χώρου πολύ λίγο απέχει από την πραγματική εικόνα που αντικρίζουν οι αστροναύτες των διαστημικών σταθμών. Όταν κάνουμε περιγραφή εξωτερικού χώρου, πρέπει να αναφέρουμε:

- Τα γενικά χαρακτηριστικά του χώρου
- Τα αντικείμενα που βλέπουμε, αρχίζοντας από τα πιο κοντινά και προχωρώντας στα πιο μακρινά
- Τις πιο χαρακτηριστικές λεπτομέρειες
- Τις ομοιότητες και τις διαφορές με ανάλογους χώρους που έχουμε δει
- Τα συναισθήματα που μας προκαλεί η θέα του χώρου αυτού

Περιγράψτε μ' αυτό τον τρόπο το τοπίο που θα αντικρίζατε όταν το σκάφος σας θα προσεδαφιζόταν στη Σελήνη.

2. Στις προτάσεις του κειμένου που είναι χρωματισμένες με μπλε χρώμα κυκλώστε τις ονομαστικές φράσεις και υπογραμμίστε τις ρηματικές.

3. Διαγράψτε τη λέξη που δεν ταιριάζει και κατόπιν συμπληρώστε κάθε ομάδα με τουλάχιστον δυο επίθετα που ταιριάζουν:

Μια γραμμή μπορεί να είναι διαχωριστική / αλμυρή / έντονη / καμπύλη.

Η άβυσσος μπορεί να μοιάζει σκοτεινή / απύθμενη / τρομακτική / βελούδινη.

**Η πραγματικότητα μπορεί να είναι
σκληρή / ωμή / βιαστική / εικονική.**

**Τα ραδιοκύματα είναι αόρατα /
ασθενή / υγρά / ισχυρά.**

**Οι αποχρώσεις μπορεί να είναι
απαλές / φωτεινές / ζωηρές / υλικές.**

**Η αίσθηση μπορεί να είναι
κιτρινωπή / παράξενη /
συγκλονιστική / πρωτόγνωρη.**

**Με τη βοήθεια του παραπάνω
λεξιλογίου φτιάξτε απλές προτάσεις
και προσπαθήστε να τις
μεγαλώσετε χρησιμοποιώντας
ονοματικές και ρηματικές φράσεις.**

Π.χ. Ο ορίζοντας ήταν μια γραμμή.

**Ο μακρινός ορίζοντας ήταν μια
αχνή καμπύλη διαχωριστική
γραμμή.**

Μαθαίνω περισσότερα για τα ταξίδια στο διάστημα

Ακρόιντ Πίτερ, *Ταξίδια στο χρόνο – απόδραση από τη γη*, μετάφρ. Ε. Μαυρικάκη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004.

Αμίτσι Τζουλιάνο, *Έρχονται οι διαστημάνθρωποι*, μετάφρ. Α. Αγγελίδη, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 1993.

Ανδρουσόπουλος Τάκης και μαθητές, *Γη 2040 μ.Χ.*, εκδ. Ποταμός, Αθήνα, 1999.

Ασίμοφ Ισαάκ, *Οι άγγελοι του διαστήματος*, μετάφρ. Λ. Ψαραύτη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1992.

Γκράχαμ Ίαν, *Το σύμπαν*, 4 τόμοι, μετάφρ. Δ. Θεοδωρακάτος, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 2000.

Εικονογραφημένο λεξικό για το σύμπαν, εκδ. Άλφα, Αθήνα, 1994.

Η εγκυκλοπαίδεια του πλανήτη Γη, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 1999.

Beaumonton Émilie – Pimont Marie – Renée, *Εικόνες από το διάστημα, μετάφρ.*

Ι. Παπαγεωργίου, εκδ. Modern Times, Αθήνα, 1999.

Μυστήρια του διαστήματος, εκδ. Σαββάλα, Αθήνα, 2004.

Παρατήρηση των άστρων, εκδ. Σαββάλα, Αθήνα, 2004.

Πατεράκη Γιολάντα, *Σεληνάνθρωποι στη Γη, εκδ. Μουστάκα, Αθήνα, 1984.*

Πλανήτης Άρης, εκδ. Μοντέρνοι Καιροί, Αθήνα, 2004.

Πόθος Μίνως, *Ταξίδια πέρα από το διάστημα, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.*

**Ροντάρι Τζάννι, *Ο πλανήτης
Σειρήνα*, μετάφρ. Δ. Κάσδαγλης,
εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 2001.**

**Σακελλαρίου Χάρης, *Τρία παιδιά
χαμένα στο διάστημα*,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1982.**

**Σοτερό Φρανσουά, *Ταξίδι στη
Σελήνη*, μετάφρ.
Α. Φιλιππούσης, εκδ. Δαρδανός,
Αθήνα, 1997**

**Τζώρτζογλου Νίτσα, *Εδώ Σελήνη*,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1988.**

***Το πλήρες Βιβλίο για την
Αστρονομία και το Διάστημα*,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000.**

***Το Σύμπαν*, εκδ. Άμμος – Larousse,
Αθήνα, 1994.**

www.astronomy.gr

www.earth.google.com

Περιεχόμενα

ΕΝΟΤΗΤΑ 16

Αθλήματα- σπορ 7

ΕΝΟΤΗΤΑ 17

Ταξίδια στο διάστημα 67

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.